

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.88>

УДК 338.242:504.05(477)

М. О. Скорик,

к. е. н., доцент кафедри економічної політики,

маркетингу та бізнес-аналітики, Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3291-706X>

Д. Г. Склярів,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Державний податковий університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-5805-8785>

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

M. Skoryk,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic Policy,

Marketing and Business Analytics, State Tax University

D. Skliarov,

Applicant for the first (bachelor's) level of higher education, State Tax University

PROSPECTS FOR THE REALIZATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF WAR AND POST-WAR RECOVERY

У статті розглянуто проблематику реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН в Україні в умовах повномасштабної війни. Зазначено, що військові дії призвели до значних людських втрат, руйнування інфраструктури, економічної кризи та екологічних проблем, що суттєво ускладнює досягнення ЦСР. Проаналізовано наукові дослідження щодо соціально-економічних аспектів сталого розвитку України в умовах війни та можливостей післявоєнного відновлення. Обґрунтовано, що післявоєнний період відкриває нові перспективи для інтеграції принципів сталого розвитку у процеси реконструкції. Зроблено акцент на важливості відбудови інфраструктури за стандартами зеленої економіки, залученні міжнародної допомоги та координації зусиль громадянського суспільства, бізнесу та наукових установ. Виокремлено пріоритетні цілі сталого розвитку для України на найближчу перспективу. Зроблено висновок, що інтеграція ЦСР у процеси післявоєнного відновлення є важливою умовою довгострокового сталого розвитку країни.

The article is devoted to a comprehensive analysis of the essence, structure and current state of implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs) in Ukraine, taking into account the global context and national challenges. The author examines the basic principles of the concept of sustainable development enshrined in 17 SDGs and 169 subgoals covering social, economic and environmental aspects. The stages of implementation of the SDGs in Ukraine's strategic planning after 2015 are analyzed in detail, including the development of the National Strategy for Sustainable Development "Ukraine until 2030", the Presidential Decree and governmental orders. Methodological approaches to monitoring the implementation of the goals, including the use of statistical, geospatial and sociological data, as well as the need for regular reporting at the national and international levels, are highlighted. Particular attention is paid to the consequences of the full-scale war that began in 2022 for the implementation of the SDGs. The author emphasizes the devastating impact of the war on

economic stability (SDGs 8, 9), social sphere (SDGs 1, 3, 4), environmental situation (SDGs 6, 13, 15) and institutional sustainability (SDG 16). The article provides specific examples of the consequences of hostilities, such as the destruction of infrastructure, humanitarian crisis, massive population displacement, environmental pollution, and loss of human capital. At the same time, the author emphasizes the potential of post-war reconstruction to integrate the principles of sustainable development: transition to a green economy, modernization of infrastructure based on energy efficiency and sustainability, and introduction of innovative environmental technologies. Examples of successful reconstruction in the cities of Irpin and Bucha are considered, demonstrating the feasibility of local initiatives and partnerships with international donors. The article emphasizes the crucial role of civil society, business, and academia in the process of achieving the SDGs in the context of post-war reconstruction. The author emphasizes the importance of coordination between different sectors, transparency in the use of resources, identification of priority areas and the formation of a realistic strategy that will meet current conditions. It is concluded that although the war has caused enormous damage to Ukraine's development, it has also created a unique window of opportunity to reset approaches to sustainable development and to form a new growth model based on social inclusion, environmental responsibility and economic sustainability.

Ключові слова: сталий розвиток, цілі сталого розвитку, післявоєнне відновлення, зелена економіка, інфраструктура, економічне зростання, міжнародна допомога, бізнес, інновації.

Keywords: sustainable development, sustainable development goals, post-war recovery, green economy, infrastructure, economic growth, international aid, business, innovation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Цілі сталого розвитку ООН є

ключовим орієнтиром для глобального розвитку до 2030 року, проте їх реалізація в Україні зіткнулася з безпрецедентними викликами у зв'язку з повномасштабним вторгненням. Війна призвела до значних людських втрат, руйнування інфраструктури, економічної кризи, а також екологічних проблем, що суттєво ускладнює досягнення ЦСР в Україні. В той самий час майбутній післявоєнний період відкриває нові потенційні можливості для відновлення країни на засадах сталого розвитку, інтегруючи принципи ЦСР у плани реконструкції та реформ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання перспектив досягнення цілей сталого розвитку в Україні є максимально актуальним та стало об'єктом дослідження багатьох українських науковців. Зокрема, Буряк Є., Редько К., Чорновол А., а також Орленко О. займались дослідженням соціально-економічних аспектів стало розвитку України в умовах війни [1]. Також Капінос Г. та Ларіонова К. вивчали проблеми управління сталим розвитком України в умовах війни [2]. Матвєєва О. та Мунько А. досліджували ідеї впровадження концепції розумного міста у процеси цифрової трансформації України заради сталого розвитку [3]. Отже, робимо висновок, що питання є актуальним та потребує ретельної уваги.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз перспектив реалізації Цілей сталого розвитку в Україні в умовах триваючої війни та майбутнього післявоєнного відновлення, включаючи аналіз перешкод, можливостей та необхідних стратегій для інтеграції ЦСР у процеси відбудови та забезпечення довгострокового сталого розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність та структура Цілей сталого розвитку полягає у всеосяжному плані дій, прийнятому Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році, спрямованому на досягнення сталого розвитку в усьому світі до 2030 року. В основі ЦСР лежить 17 взаємопов'язаних цілей, які охоплюють досить широкий спектр питань, включаючи подолання бідності та голоду, забезпечення якісної освіти та охорони здоров'я, досягнення гендерної рівності, стале економічне зростання, збереження

екосистем, боротьбу зі зміною клімату, забезпечення миру та справедливості, а також розвиток глобального партнерства. Кожна з 17 цілей, у свою чергу, деталізується через 169 конкретних завдань, які визначають очікувані результати та слугують так званими орієнтирами для вимірювання прогресу на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Імплементация ЦСР у національні стратегічні документи України розпочалася після прийняття Глобального порядку денного до 2030 року. Україна визнала важливість інтеграції ЦСР у свою політику розвитку, також вжила низку важливих заходів для їхньої адаптації до національного контексту. Це включало відображення цілей та завдань ЦСР у ключових стратегічних документах, зокрема Національна стратегія сталого розвитку «Україна до 2030», а також у секторальних стратегіях та планах дій. Цей процес включав в себе визначення національних пріоритетів у контексті ЦСР, розробку відповідних індикаторів для моніторингу прогресу та залучення різних зацікавлених сторін, включаючи урядові органи, громадянське суспільство, бізнес та наукові установи, до процесу їхньої реалізації. Існує відповідний указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», який було підписано у 2019 році [4]. Але якщо ми говоримо про наші дні та військовий стан, то також є рухи у цьому напрямку. У листопаді 2024 року з'явилося розпорядження про «Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні», де затверджувались завдання щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року та індикатори їх досягнення [5].

Методологічні підходи до оцінки включають збір та аналіз статистичних даних, проведення опитувань, використання геопросторових даних та інших джерел інформації. Важливим аспектом є розробка механізмів регулярного звітування про прогрес у досягненні ЦСР на національному рівні, а також участь у глобальних звітах та форумах для обміну досвідом та найкращими практиками.

Проте повномасштабне вторгнення у 2022 році створило безпрецедентні виклики для реалізації Цілей сталого розвитку, руйнуючи десятиліття прогресу та змінюючи пріоритети на виживання та стійкість.

Наприклад, знищення критичної інфраструктури внаслідок бойових дій, включаючи транспортні мережі, енергетичні об'єкти та промислові підприємства, має катастрофічний вплив на економічні ЦСР, зокрема ЦСР 8 (гідна праця та економічне зростання), а також ЦСР 9 (промисловість, інновації та інфраструктура). Руйнування виробничих потужностей, логістичних ланцюгів та втрата робочих місць призводять до глибокої економічної рецесії. Відновлення зруйнованої інфраструктури вимагатиме колосальних інвестицій та часу, відкладаючи досягнення цілей, пов'язаних з індустріалізацією та інноваціями.

Також варто зазначити про гуманітарну кризу, яка була спричинена війною, а також масове переміщення населення як всередині країни, так і за її межі, створюють величезні перешкоди для досягнення ЦСР, пов'язаних з подоланням бідності (ЦСР 1), забезпеченням здорового способу життя та добробуту (ЦСР 3), а також забезпеченням якісної освіти (ЦСР 4). Руйнування медичної інфраструктури та масові травми підривають систему охорони здоров'я. Перерване навчання та руйнування навчальних закладів мають довгострокові наслідки для освітнього рівня населення та майбутнього людського капіталу.

Неможливо не говорити й про екологічні наслідки бойових дій. Вони становлять максимально серйозну загрозу для досягнення екологічних ЦСР, таких як ЦСР 6 (чиста вода та санітарія), ЦСР 13 (боротьба зі зміною клімату) та ЦСР 15 (збереження екосистем суші). Забруднення ґрунтів та водних ресурсів внаслідок вибухів та пошкодження промислової інфраструктури, лісові пожежі, знищення природних середовищ існування та збільшення викидів парникових газів через військову діяльність завдають значної шкоди довкіллю та ускладнюють зусилля з його збереження та відновлення, а також боротьбу зі зміною клімату.

Не зважаючи на руйнівні наслідки війни, післявоєнне відновлення України відкриває перед нами унікальні можливості для інтеграції принципів сталого розвитку та побудови більш стійкої та інклюзивної економіки.

В першу чергу відбудова інфраструктури у післявоєнний період повинна здійснюватися з урахуванням принципів зеленої економіки. Це передбачає не просто відновлення зруйнованих об'єктів у їхньому попередньому вигляді, а впровадження новітніх екологічно чистих технологій та підходів у будівництві, енергетиці, транспорті та промисловості. Інвестиції в енергоефективність, відновлювані джерела енергії, сталий громадський транспорт, екологічно відповідальне будівництво та модернізація промислових процесів – це все сприятиме досягненню економічного зростання, а також зменшить негативний вплив на довкілля, сприяючи реалізації ЦСР, пов'язаних з чистою енергією, сталою інфраструктурою та боротьбою зі зміною клімату.

Ірпінь став прикладом ефективної реконструкції після значних руйнувань. Завдяки програмі «Відновимо разом», ініційованій місцевою владою за підтримки міжнародних донорів, було: відремонтовано понад 1 500 будинків; відкрито оновлені школи та дитячі садочки; відновлено газо-, електро- та водопостачання. І ці заходи сприяли досягненню ЦСР 9 (Промисловість, інновації та інфраструктура) та ЦСР 11 (Сталий розвиток міст і спільнот). У Бучі значну роль у відновленні міста відіграла громада через ініціативу «БучаРазом», а саме: відновлено понад 60% малих підприємств. Це сприяє досягненню ЦСР 8 (Гідна праця та економічне зростання) [6].

Проте й роль міжнародної допомоги є критично важливою для успішного післявоєнного відновлення України на засадах сталого розвитку. Залучення фінансової, технічної та експертної підтримки від міжнародних організацій, урядів країн-партнерів, бізнесу та громадянського суспільства може забезпечити необхідні ресурси та знання для реалізації амбітних планів відбудови. Також ефективна координація міжнародної допомоги, прозорість

у її використанні та налагодження довгострокових партнерських відносин сприятимуть не лише швидкому відновленню інфраструктури та економіки, але й зміцненню інституційної спроможності України для досягнення ЦСР у довгостроковій перспективі.

Визначення пріоритетних цілей сталого розвитку на найближчу перспективу для України у сучасних умовах та післявоєнного відновлення вимагає реалістичної оцінки поточних викликів та наявних ресурсів. Враховуючи гуманітарну кризу, руйнування інфраструктури та економічні потрясіння, першочерговими стають ЦСР, спрямовані на забезпечення базових потреб населення (ліквідація бідності, голоду, забезпечення здоров'я та освіти – ЦСР 1, 2, 3, 4), а також відновлення критичної інфраструктури (ЦСР 9) та створення умов для економічного відновлення (ЦСР 8). Паралельно, необхідно закладати хоча б якісь основи для майбутнього сталого розвитку шляхом інтеграції екологічних принципів у відбудову (ЦСР 6, 13, 15) та зміцнення інституційної стійкості (ЦСР 16), хоча їхня повна реалізація може бути відкладена на більш пізній етап.

Ключову роль у процесі реалізації ЦСР в Україні відіграють саме громадянське суспільство, бізнес та академічна спільнота. Громадські організації можуть забезпечувати моніторинг та контроль за діями влади, адвокатувати інтереси вразливих груп населення та сприяти залученню громадськості до процесів відновлення та розвитку. Бізнес, особливо соціально відповідальний, може робити інвестиції в сталі технології та практики, створювати нові робочі місця та сприяти економічному зростанню. Академічна спільнота може надавати експертну підтримку у розробці політик, проводити дослідження для оцінки прогресу та розробляти інноваційні рішення для сталого розвитку. Співпраця та координація зусиль між цими трьома секторами є критично важливими для досягнення ЦСР в Україні.

Висновки. Повномасштабна війна, розв'язана проти України, чинить руйнівний вплив на прогрес у досягненні Цілей сталого розвитку до 2030 року. Знищення критичної інфраструктури та промислових об'єктів завдає

колосальної шкоди економічним ЦСР, призводячи до рецесії та втрати робочих місць. Гуманітарна криза, масове переміщення населення та руйнування соціальної інфраструктури суттєво ускладнюють досягнення цілей, пов'язаних з подоланням бідності, забезпеченням здоров'я та освіти. Бойові дії також спричиняють значні екологічні наслідки, забруднюючи довкілля та підриваючи зусилля у сферах чистої води, боротьби зі зміною клімату та збереження екосистем. Але в той самий час післявоєнне відновлення України відкриває потенційні можливості для інтеграції принципів сталого розвитку. Відбудова інфраструктури за стандартами зеленої економіки, ефективне використання міжнародної допомоги та інвестиції в людський капітал можуть стати ключовими факторами для сталого розвитку в майбутньому. Однак, для цього необхідні чітке визначення пріоритетних ЦСР на найближчу перспективу, розробка та впровадження цільових політик та інструментів, а також активна участь громадянського суспільства, бізнесу та академічної спільноти у процесах відновлення та розвитку. Нажаль війна не лише відкинула Україну назад у досягненні ЦСР, але й створила унікальний контекст, в якому принципи сталого розвитку можуть стати основою для майбутньої відбудови та довгострокового процвітання країни.

Література

1. Буряк Є., Редько К., Чорновол А., Орленко О. Дослідження соціально-економічних аспектів стало розвитку України в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. № 34. 2022, с. 135-143.
2. Капінос Г., Ларіонова К. Проблеми управління сталим розвитком України в умовах війни. *Modeling the development of the economic systems*. № 4 (6). 2023. с. 93-103.
3. Матвєєва О., Мунько А. Упровадження концепції розумного міста у процеси цифрової трансформації України заради сталого розвитку. *Науковий вісник: Державне управління*. № 1(13). 2023. С. 138-162
4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. *Документ 722/2019*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

5. Кабінет Міністрів України. Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. *Розпорядження від 29 листопада 2024 р. № 1190-р.* URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-zabezpechennia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-v-ukraini-i291124-1190>

6. Дутчак Т. Відновлення зруйнованих міст: успішні проєкти реконструкції в Україні. 2025. URL: <https://kjourn.pnu.edu.ua/vidnovlennia-zrujnovanykh-mist-uspishni-proiekt-rekonstruktsii-v-ukraini/>

References

1. Buriak, Ye. Redko, K. Chornovol, A. and Orlenko O. (2022), “The study of socio-economic aspects of the development of Ukraine during the war”, *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava*. vol. 34, pp. 135-143.

2. Kapinos, H. and Larionova, K. (2023), “Problems of managing sustainable development in Ukraine in conditions of war”, *Modeling the development of the economic systems*. vol. 4 (6), pp. 93-103.

3. Matvieieva, O. and Munko, A. (2023), “Introducing the concept of a smart city into the processes of digital transformation of Ukraine for the sake of sustainable development”, *Naukovyi visnyk: Derzhavne upravlinnia*, vol. 1(13), pp. 138-162.

4. President of Ukraine (2019), Decree “On the Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (Accessed 19 May 2025).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution “Some issues of ensuring the achievement of Sustainable Development Goals in Ukraine”, available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-zabezpechennia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-v-ukraini-i291124-1190> (Accessed 19 May 2025).

6. Dutchak, T. (2025), “Reconstruction of destroyed cities: successful reconstruction projects in Ukraine”, available at: <https://kjourn.pnu.edu.ua/vidnovlennia-zrujnovanykh-mist-uspishni-proiekt-rekonstruktsii-v-ukraini/> (Accessed 19 May 2025).

Стаття надійшла до редакції 26.05.2025 р.